

GAUR EGUNGO PLANTEAMENDU DEMOGRAFIKOAK

MARTIN GONZALEZ

ENRIQUE MORAN

Egoera demografikoa arras aldatu da. Orain urte gutxi batzuk demografia hitzak superpopulazioaren eta jende-pilaketaren irudiak ekartzen zituen gogora. Edozein planteamendu politikok populazioaren neurrigabeko hazkundera kontrolatzea eraberrizana azpimarratuz bukatuko zuen, hondamendia ebitatu asmoz. Gaur egun, ordea, panorama erabat aldatu da eta ikuspegi hura komunikabideek edota teknikoek mundu-mailako egoeraren berri ematen duten kasu bakanetarako soilik geratu da, praktikan horrek Hirugarren Munduko egoeraren berri ematea esan nahi duelarik.

Herrialde garatuetan, populazioaren gaia jaiotza-tasaren beherakadaren sinonimo izatera pasatu da, famili eredu berriak,

zahartze demografikoa, inmigrazioarekiko beldurra, rolen gatazka bereziki emakumeen artean, etab. Eta guzti horrekin lotuta dago, modu gutxi-asko esplizitoan, eremu hertsiki pribatu batean Estatuaren eskuhartzea ea beharrezkoa den ala ez eta baita eskuhartze posible horrek har zitzakeen formak planteatzen duen eztabaida ere.

Eboluzio demografikoak herrialde garatuetan eduki duen zeinurik nabarmenena, eta neurri handi batean bere eragile edo motorra izan dena, emakumea lan-merkatuara samaldan inkorporatzea izan da, horrek atzetik ekarri duen gizarte-baloreen eta rol sexualen birdefinizioarekin. Emakumeak status profesional berri baten atzetik egindako bilaketak beren ama-rolarekin gatazkan egotera daramatza, eta horrek ugalkortasunaren beherakada bat eta ohizko ezkontza-tasaren atzerakada bat dakar, aldi berean bizikidetzak agertuz, dibortzioak edo banantzeak areagotuz eta famili elkarbizitzako forma berriak eratuz, ez hain egonkorrak eta bizi-zikloan zehar aldaketa gehiago jasango dituztenak.

Egoera berri honek ia erabat baliorik gabe uzten ditu ohizko eskuharmen politikozko ereduak, demografiaren esparruan; esate baterako Frantziar famili eta gizarte-politika baten alde egindako jarduera-multzoa, jaiotza-tasa modu positiboan baloratuz, emakumei beren rol sozial edo gizarte-eginkizun desberdinak, alegia beren jarduera profesionala eta ugalketa aldi berean betetzeko aukera eta laguntzak eskaintzen dizkiena.

Duela hilabete gutxi, EMAKUNDEK Gasteizen Demografia eta Politika Publikoari buruz antolatutako mintegi batean R. Cagiano de Azevedok «politika sozialaren kontzepzioan trantsizioa» bezala izendatu zuena planteatzen zuen, Suediako kasuari buruz ari zela.

Eskema horri jarraituz, politika sozialak, demografiari eta familiari dagokionez, hiru fase nagusi beteko litzuke:

- Lehenengo fasean, eztabaidaren muina jaiotza-tasaren beherakadak eta honek biztanleriaren egituraren batetik eta lan-merkatuan bestetik eragin ditzakeen ondorioak hartuko lukete; azken kasu honetan, gai nagusia emakumearen enpleguarekin eta atzerriko esku-lanaren inportazioarekin, alegia inmigrazioarekin, lotzen da.

- Bigarren fasean, kontsiderazioak beste bide batetik abiatzen dira, gizonezkoaren eta emakumearen paperak bateratzeko modukoak ote diren eztabaidatzera hain zuzen ere, ugalketari begira: hasi emakumearen emantzipaziotik eta gizarterolen osagarritasunetik pasatuz, rolen berdintasunera iristeko.

- Azken estadioak, politiken indibidualizaziora eramango gintuzke, hau da umea pertsona gisa kontsideratzera, zein famili testuingurutan garatzen den kontuan ere hartu gabe ia, bizitzan zehar oso aldakorra izan baitaiteke testuinguru hori.

Eskema honi beste fase goiztiarrago bat erantsi dakiok, populazioaren gehikuntza larregiak sortutako kezka inguruan hezurramitzen den fasea. Bertan gaur egun gure testuinguruan zaharkituak geratu diren hainbat termino eta esamolde aurkituko genituzke, esate baterako lehertzapen demografikoa, larpopulazioa, biztanleriaren optimoa... duela hogeita bost urte eskas arte hainbat herrialderen idearioaren barruan egon diren terminoak hain zuzen.

Trantsizioa bizkor egin ohi da, eta Suedia barruko testuinguru demografikoaren beraren aldaketarekin zerikusi zuzena du, mendebaldeko herrialdeen eboluzio demografikoaren eredu kontsidera dezakeguna. Aurreneko fasea jaiotza-tasaren beherakadarekin batera joango litzateke, eta mailarik baxuena lortzen den unearekin batera bereziki, analisi eta azterketa guztiak berorren eragin «mekanikoenetan» zentratuz. Bigarren faseak beherakadaren arrazoiak aztertu nahi ditu, ezkontza eta famili eredu etako aldaketak batipat. Azkenik, familiaren eboluzio honen ondorio etako batzuk seme-alabetan azaldu edo nabarmenduko lirateke, A.M. Jensen-ek «haurtzaroren feminizazioa» deitu duena.

Deskribitutako eredu berdin-berdin aplika daiteke demografi kontuan egin beharreko jardura politikoei dagozkien planteamenduen eboluziora. Esan genezake gaur egun, gero aipatuko ditugun salbuespenak izan ezik, posizio edo jarrearik gehienak aipatutako bigarren fasean kokatzen direla. Salbuespenen artean, Frantziako iritzi publikoaren zati handi batez gain hemen bertako autore batzuk ere sartu behar dago, horiek egunkarietan eduki duten oihartzuna oraindik

e re fresco-fresco daukagularik gure belarrietan. Geroxeago, Espainiari dagokion zatian, xehetasun handiagoz tratatuko dugu alderdi hau.

Komentaturiko ildo horretan ezartzen da A. Heitlinger-en posizioa. Autore honek emakumearen berdintasun-politika zabalagoak onartzea proposatzen du, diskriminazio zeharkakoa eta sistematikoa tratatuz, jaiotza-tasak gehitzearen aldeko politika baten oinarri gisa. Teoria horren arabera, emakumeentzako aukera-berdintasuna lortzeko proposaturiko neurri guztiak, hala nola aitatasunagatiko bajak, haurtzaindegi-zerbitzuak, ordutegiaren malgutasuna, lanera berriro inkorporatzeko oportunitateak edo trebakuntzako programak eta emakumeak bere amatasunagatik diskriminatuko ez dituzten gizarte-segurtasunagatiko eta esparru fiskaleko xedapen oro, pronatalistak kontsidera daitezke potentzialki, jaiotza-tasak gehitzea espreski aipatutako helburu bezala eduki nahiz ez. Eta noski, guzti hori etxeko lanak eta jarduera profesionala bateratu edo konpatibilizatzaren bidetik lortuko litzateke.

Proposamen erradikalago bat lehen aipatu izan den R. Cagiano de Azevedoren eskutik dator; autore honen abiapuntua bizimodu laboralaren eta familiarraren arteko sinkronizazioaren ideia da, Suedian denbora partzialeko enpleguaren sarrera masiboan gauzatu zena adibidez, astegun jakin batzuetan soilik lan egiteagatik edota jornada murrizteagatik, baita orduen lautik hiru ere murriztuz. Demografo honen arabera, denboraren erabilera gaizki antolatua dago gaur egun. Ume, heldu nahiz zaharrek desgaraian egiten dute beste adin batzuetan egin behar luketena eta itxuraz inor ez da arduratzen bere adinaren arabera legokiokoen lanak egiten. Horrela, ikasleek denboraldi luzeetan eskolaketa derrigor jasaten dute; gazteak, sarritan arrazoi ekonomikoak direla medio, ezkontza eta familia baten sorrera, seme-alabak edukitzea barne, atzeratzerak behartuak aurkitzen dira, eta bestalde, ezin dute lan-merkatuan integratu ere, gazteen langabezia dela eta; heldu okupatuak kultur edo hezkuntza-munduko hainbat interes baztertzerak edo ahazterak behartuta daude, interes horiek bateraezinak baitira lanaren jarraitasun eta tentsioarekin; eta zaharrak, azkenik, garaia baino lehenago aguretzat hartuak eta enplegu-gabetuak, nahitaezko jubilaziora eta jar-

duerarik ezara kondenatuak daude denboraldi luzerako, okupazio marjinalen batean edota hezkuntza-garai berriren batean ordu batzuk bete arren.

Ondorio bezala ateratzen duena zera da, biztanleria osoaren, orokorrean, eta emakumeen, partikularrean, «adina» eta «egutegia» aldagaiak sinkronizatu beharra dagoela. Hipotesi bezala planteatzen du borondatezko erretiro goiztiarraren aukera, gizonezkoekiko dauzkaten bizi-itxaropeneko 7 urte gehigarri horiek beren seme-alabak eduki eta hazteko unerik egokien hartu nahi duten emakumeentzat, jubilazio-adina denboraldi beretsuan atzeratuz noski.

Posizio edo jarrerarik modernoena, A.M. Jensen du ordezkariarik ezagunena bezala, bere herrialdearen, Norvegiaren, egoerarekin bat etorri eta umeenganako ardura eta kezka berezia erakutsiz. Teoria horren arabera, ugalkortasunaren beharakada, emakumeen lana eta famili eruedetako aldaketa oso lotuak daude emakumeak gizartean hartu duen paper edo rol berriarekin, gizonezkoarekiko duen autonomia handiagorekin. Dena den, txanponaren beste aldea ere hortxe dago, emakumeak seme-alabekiko dituen erantzukizunak ere gehitu egin direla.

Jarrera horren ondorioa haurtzaroaren feminizazioa litzateke, honek dakarren umeen marjinalizazioarekin. Beharrezkoa litzateke, beraz, haurtzaroa gizartearen zati garrantzitsu bezala berriro ere deskubritzea eta famili politikak zuzenean umeengana bideratzea, gizarte-ongizatearen bidezko zati bat lortzeko beren eskubidea defenditu asmoz.

J. Commaille ere korrante horren aldekoa da esaten duenean ezen garrantzia duena eta zalantzarik gabe gero eta garrantzia gehiago izango duena umearen interesa dela batetik, eta horregatik umearen eta helduen arteko lotura edo harremanaren izaerak baino gehiago balio duela lotura edo harreman hori, dena delakoa izanik ere, benetan existitzeak. Eta bestalde, hortxe dago pertsonak seme-alabaren bat edukitzekoan duen interesa, edozein dela ere pertsona hori aurkitzen den egoera familiarra. Umearen eskubideen historia joera historiko horren barruan txertatzen da, familiaratik indibiduorako iragate horretan, eta hori bera famili politikan isladatzen da, familiak uni-

tate bat izatetik poliki-poliki gizabanakora eta, bereziki, umea-
rengana askotan egin duen trantsizio horretan.

POLITIKA DEMOGRAFIKOAK: IKUSPEGI OROKORRA

Ez datoz bat iritzi guztiak politika demografikoa zer den erabakitzeke orduan. Definizio zabal batek politika publiko ia osoa besarka dezake, eragin zuzena nahiz zeharkakoa baita-
tauka biztanlerian eta, beraz, baita portaera demografikoetan e re. Baina definizio hertsiago baten aldeko gara gu, eta horre n arabera, populazioaren politika biztanleriaren mugimendua zentzu jakin batean bideratu edo aldarazteko helburu esplizituarekin landu eta martxan jarritako programa integratuen multzoa litzateke.

Jaiotza-tasa bultzatzeko politika batek hainbat neurri hartu beharko lituzke bere baitan: bultzada finantzarioa (famili pre s-
tazioak, diru-laguntzak, maileguak), bikoteei seme-alaben kos-
tuak aurrera ateratzeko konpentsazio egokiak eskainiz; eki-
pamendu kolektiboen sorrera (haur-lorategiak, haurtzainde-
giak), gurasoen independentzia ekonomikoa errazteko, beren
seme-alabak zaintzeko posibilitatea gordez; ordutegi malguak
hartzeko aukera eta orain artean emakumeei soilik zegozkien
hainbat abantaila (amatasuneko baimenak, adibidez) bikote-
kide biei zabaltzea, seme-alaben kargei modu parekatuago eta
ekitatezkoagoan aurre egin ahal izateko.

Testuinguru honetan ulertu beharra dago 1991. urtearen
hondarretan Parisen ospatu zen Demografiari buruzko Euro-
pako Kongresuan, Europa-Ekialdeko herrialdeak izan ezik,
oso gutxik aitortzen zutela politika demografikorik egiten zute-
nik, nahiz eta mendebaldeko herrialderik gehienek badituz-
ten politika sozial, familiar eta inmigraziozkoak, biztanleria
edo populazio-arazoekin lotu-lotuak daudenak.

Garai bateko Ekialdeko herriek famili politikak bideratzen
zituzten, eta oraindik ere bideratzen dituzte, biztanleria gehi-
tzeko helburu deklaratuarekin. Familiei laguntza garrantzi-
tsua ematen zitzaien, seme-alaben kostua gutxitzeko eta gura-
soen bizimodua errazteko —zerga-murrizketak eta famili lagun-
tzak, 3 seme-alaba zituen familia batean batezbesteko famili

errentaren %15etik %50eraino irits zitezkeenak, partzialki bakarrik itzuli beharreko maileguak famili tamainaren araberak, 1,5-2 urte bitarteko amatasun eta aitatasuneko baimeak, %30etik %75eraino ailegatzen ziren soldatekin, etab.—, baina gaur egun herrialde horietako askok oso zalantzan jartzen dituzte gisa horretako politikak, kostu handikoak eta eraginkortasun eskasekoak gertatzen baitira (AEDn erabat desagertu dira noski, AEFn integratu ondoren).

Mendebaldeko herrialde ia guztietan zerga-murrizketak egingen dira, famili tamainari lotuak, eta famili laguntzak ere ematen dira, izanik laguntza horiek handiagoak Europako Erdialdean eta txikiagoak Hegoaldean. Azken urteotan prestazioak gehitzeko joera bat eman da, zuzeneko ordainketak gehituz, amatasunagatik —eta zenbait kasutan baita aitatasunagatik ere— baimenak sortu edo gehitu diren bitartean.

Hurtzaindegiak, aitzitik, oso eskasak dira eta ez dute dagoen eskaria betetzen Mendebaldeko inolako herrialdetan, Suedian izan ezik. Horregatik, herrialde hau hartu beharra dago eredu bezala emakumearen lanaren antolamendua erraztera bideratutako politika baten arrakasta baloratzeko orduan, hala nola baita emakumeen laneko partaidetza-maila altua amatasunarekin nola bateratu bilatu nahi lukeen politikaren eredu bezala ere.

POLITIKA DEMOGRAFIKOAK: HERRIALDEZ HERRIALDEKO AZTERKETA

Atal honetan Europako hainbat herrialdetan politika demografikoa zertan dagoen laburbiltzen saiatuko gara; ondoren go atalera jo beharko da prototipo bezala hautatu ditugun hiru herrialdeetako (alegia Frantzia, Erresuma Batua eta Suediako) hala nola Espainiako politika demografiko, familiar eta sozialen azterketa zehatzagoa ikusi nahi bada. Zerrenda honetan Europaren Ekialdeko nahiz Mendebaldeko herriak sartzen dira eta informazioa nahiko berria da: 1991. urtearen erdialdeari dagokio.

- *Alemania*. Alemaniako Errepublika Federaleko (AEFko) gobernuaren ikuspegi ofiziala da ez dela komeni politika pro-

natalista bat ezartzea. Bikoteek askatasun osoa dute beren seme-alaben kopurua eta tartea erabakitzeke. Garai bateko AEDk (Alemaniako Errepublika Demokratikoak) bultzatzen zuen politika pronatalista gogor hura desagertu egin da. Hala ere, bada seme-alabako subentzioak, amatasun-baimenak eta bestelako neurriak ematen dituen politika familiar bat, baina arazoaren koska lana eta gurasoen famili aspirazioak uztartu eta bateratzean datza.

- *Austria* Gobernu austriarrak politika demografikoaren helburu oro bazterten du. Dena den, 1960. urtetik martxan dago Austrian famili politika eta errenta-politika garrantzitsu bat, seme-alabak eduki eta horiek zaintzera jarritako amen mesedetan ezarritako gizarte-zerbitzuen sare oso batez gainera. Legeak aurrakusten dituen neurrien artean —amatasu-nagatiko edo seme-alabengatiko prestazioak, etab.— azpimarratzekoa da Estatuak subentzionatzen duen 2 urtetako amatasun/aitatasuneko baimena.

- *Bulgaria*. 1968. urtean sartzen dira indarrean familia babesteko eta ugalkortasuna gehitzeko neurriak, hiru printzipiotan oinarrituak: gurasoen aukeratzeko askatasuna, Estatuaren laguntza seme-alabak hazteko kostuak estaltzeko eta amatasunaren babes soziala, azken horretan sartzen delarik emakumeek beren enpleguarekin jarraitzeko eta beren karrera profesionala gordetzeko behar dituzten baldintzak sortzea. Neurri desberdinen artean aipa daitezke famili ordainketak eta sorospenak, bekak, baimen ordainduak eta kredituak baldintza abantailazkoetan, oso ongi desberdinak daudenak segun eta umearen ordena zein den.

- *Danimarka*. Ez da inoiz egon politika demografikorik egiteko saiorik, txikiena izanda ere, biztanleria daniarraren tko-purua edota konposizioa aldatu asmoz. Hala ere, hainbat lege eta erregulaziorik bere eragina eduki dute jaiotza, heriotza edo inmigrazioen kopuruan. Famili politikaren barruan sartzen dira amatasun-baimenak eta seme-alabengatiko sorospenak, baina ordainketa hauen munta ez da nahikoa politika hori, oro har, pronatalista bezala definitua izateko.

- *Finlandia*. Ez dago politika demografiko berezitu eta espezifikorik, baina gisa horretako neurriak aurkitu daitezke politikako hainbat esparrutan (familia, gizarte, osasun eta etxe-

bizitza-politiketan, besteak beste). Ez da saiorik egin ugalkortasunaren gain aritzeko, baina seme-alabak dituzten familiak bere etekina ateratzen dute hainbat neurritatik: amatasunagatiko mozkinak eta seme-alabengatiko ordainketak, maileguak etxebizitza erosteko, baldintza egokietan eta zenbatekoa seme-alaben kopuruaren arabera erabakitzen delarik, edota ekonomikoki aktiboak diren emakumeei umeak eduki ditzaten erraztasunak ematen dizkieten beste neurri batzuk.

- *Grezia* Famili politikak diru-laguntzak, zergarinketak, etxebizitza erosteko laguntzak eta etxea finantzatzeko edota haurtzaindegiko gastuei aurre egiteko laguntzak aurrikusten ditu, beti ere seme-alaben kopuruaren arabera. 1990. urtean sartu zen indarrean hirugarren seme-alaba edukitzeagatiko famili sorospena, umeak 3 urte egin arte irauten duena, alokairu minimoaren balioarekin.

- *Irlanda* Herrialde honek ez du sekula eduki politika demografikorik, hitzaren zentzu hertsian. Gaur egun, gobernuak dioenez, ez da bere ardura herriaren garapen demografikoa, eta batipat jaiotza-tasak eta ezkontza-tasak, zuzenean gidatzea. Hala ere, giro politikoa arras aldatu da: 1977an Erret Batzorde batek gobernuari biztanleriaren gorakada geraraztea gomentatzen bazion, ahalik eta lehenbailehen, populazio geldikorra lortu asmoz, 1988. urtean gobernuak berak lege-dekretu bat jarri zuen indarrean, bikotekideengan seme-alabek eragindako gastuen pertzepzio negatiborik txikiena sortaraziko lukeen edozein neurri galerazi edo debekatuz.

- *Hungaria*. Azken hamarkadaotan, hainbat inizatiba onartu dira Hungarian helburu demografikoekin. Ekimen horien helburu nagusia ugalkortasunaren garapena bultzatzea zen, eta zenbait kasutan abortuaren erregulazioari buruzkoak ziren. Amatasunaren beharraren eta garrantzi sozialaren onarpen gisa, amei diru-laguntza bat eskaini zitzaion umeek 3 urte bete bitartean, jatorrian batezbesteko errentaren laurdena suposatzen zuena. 1988. urtean, beren seme-alabatxoak 2 urte egin artean hazten zituzten amei ordainsari bat eman zitzaion, beren diru-sarre ren arabera, gastu horien %65-75 adina estaltzera iristen zena.

- *Italia* Italian ez dago interes orokorrek helburu sozialak lortzera bideratua legokeen inolako famili eta gizarte-politika

koordinaturik. Egon dira, bai, lege-andana bat helburu berezi eta espezifikoeekin, baina guztiak elkartuz gero, horien emaitza anti-natalista da, argi eta garbi. Dena den, irauten dute oraindik ere formalki pronatalistak diren neurri batzuk, esate baterako famili sorospenak, lanean ari diren amen asistentzia edo laguntza eta beren kargura seme-alabak dauzkaten familiei zuzendutako salbuespen fiskalak. Neurri guzti horien pisu finantzarioa hutsala da hala ere, eta horrek erabat iluntzen du bere asmoa.

- *Luxemburg* Famili politikako zenbait neurri, aspaldidanik sartuak, arrazoi demografikoengatik ezarriak bezala aipatu izan dira. Neurri horien artean daude jaiotzagatiko prestazioak, seme-alabak dituzten familiei aplikatu beharreko zerga-kenkari garrantzitsuak, 2 seme-alaba edo gehiago dituzten familietako umeak eskolarizatzeko diru-laguntzak eta 4 hila-beteko amatasun-baimenak, baita alokairurik jasotzen ez duten amentzat ere, hauek ordainsari bat jasotzen baitute denboraldi horretan zehar ama alokatuek bezalaxe.

- *Norvegia* Sekular ez da egon herrialdearen populazio orokorrari dagokion politikarik, baina bi politika-molde desberdinek eduki dituzte bere ondorio demografikoak. Politika sozialak batetik, eta hor barruan sartzen da gizarte-ongizateko politika, birbanaketako politika, gizarte-segurantzari buruzko legeria, famili eta haur-politika, eta baita sexuen arteko aukera-berdintasunekoa ere. Bestetik, eskualde-politikak bere eragina eduki du populazioaren banaketa espazialean ere.

- *Polonia* Populazioari buruzko politikarik ez da inoiz egon, zentzu hertsian, baina bai ordea populazioaren hazkundea sustatzera bideratutako neurri politiko eta ekonomikorik: seme-alabak dituzten eta seme-alabarik gabeko familien arteko bizi-mailaren aldeak edo desberdintasunak murrizteko famili prestazioak, nahiz eta beren mailagatik beharrianetara ongi ez egokitu, lanean ari diren gurasoei destinaturiko beste hainbat neurriekin batera.

- *Portugal*. Ez dago politika demografikorik. Eragin demografikoa duten neurriak ugariak dira, baina horietako batzuen eragina oso zeharkakoa da, ez baitago helburu politiko zehatzik esparru honetan. 1988. urtean famili prestazioak gehitzea eta seme-alabak dituzten familientzat ordutegi malguagoak

ezartzea erabaki zen. Hala ta guztiz ere, famili sorospenerako diru-laguntza desberdinak oso maila apalean mantentzen dira.

POLITIKA DEMOGRAFIKOAK FRANTZIAN, ERRESUMA BATUAN ETA SUEDIAN

Famili politika baten edo jaiotza-tasak gehitzera bideratutako politika baten (politika pronatalista esaten zaionaren) arrakasta urte jakin batean umeak edukitzeko adinean dagoen emakumeko batezbesteko seme-alaben kopuruak neurtzen du, eta indize hori 2,1eko tasan kokatzen da, belaunaldien ordezkapena gertatzeko. Azter ditzagun hiru herrialdetako (Suedia, Frantzia eta Erresuma Batuko) famili politikak. Bi aurrenekoen politikak famili politika garatu eta generalizatu baten ereduak bezala kontsideratzen diren bitartean, Erresuma Batuak aurrera daraman politika estiloz oso desberdina izanik ere, herrialde horretan lortzen diren ugalkortasun-indizeak altuak dira Europako herrialdeen artean.

EZAUGARRI DEMOGRAFIKOAK

Gaur egun hiru herrialde horiek gainerantzeko herrialde europarrek baino ugalkortasun-indize altuagoak dauzkate, Suedia izanik emakumeko 2,1 seme-alaben tasa gainditzen duen bakarra 1990. urtean, eta Frantziako indizea 1,80 da, eta Erresuma Batukoa, berriz, 1,86 urte horretan bertan. Ugalkortasunaren eboluzioa herrialde horietan oso desberdina izan da mende-hasieratik gure egunotaraino. Horrela, Frantzia, munduko bi gerrateetako urteetan izan ezik, ez da inoiz 2,1 seme-alaba emakumeko tasaren azpitik egon 70eko hamarkadaren erdialdea iritsi arte, baina Suediak ugalkortasun baxuko denboraldiak ezagutu izan ditu hogeitamarreko hamarkadan. Urte horietan Frantzian jaiotza-tasaren beherakada bat gertatu zen, baina Suedian baino askoz ere arinagoa, Suedian 1900ean emakume bakoitzeko 4 seme-alabatik gora baitzeuden eta Frantzian ia 3ren inguruan, baina inoiz ere ez ordezkapen-atalasetik behera.

Europa guztian 50 eta 60ko hamarkadetan hedatu zen «baby boom» deitu fenomenoaren ez zen Suediara iritsi, herrialde honetan indizeak nahiko baxutik ibili baitziren garai hartan. 60ko hamarkadaren erdialdera hasi zen ugalkortasunaren beherakada antzekoa izan zen bi herrialdeetan, baina Frantzia maila altuagoetatik abiatzen zenez, indizeak ez ziren 2,1 seme-alabetatik jaitsi 70eko hamarkadaren erdialdea iritsi artean, Suedian hori 60ko hamarkadaren bukaeran lortu zelarik jadanik. Ordudanik Frantzia indizea egonkor samar mantentzen da 1,8tik gora, eta Suediak, berriz, 1984. urtean hasi zuen bere errehabilitazio-prozesua. Erresuma Batuak ugalkortasunaren eremuan edukitako portaera Frantziaren oso antzekoa da, mende-hasieratik.

Ezkontza-tasak behera egin du hiru herrialdeetan, baina prozesuaren dinamika desberdina izan da: Erresuma Batuan eta Frantzia beherakada etengabea izan da 1965. urtetik hasita, eta 1990. urtean maila baxuagoa zuen Frantziak Erresuma Batuak baino. Suedian ematen da, bien bitartean, mundu industrializatuan ezagutzen den ezkontza-tasari baxuena bat eta baita emakumeak lehenengoz ezkontzen diren batezbesteko adin altuenetakoa ere —duela gutxi Suedian ezkontzen leherketa izugarria gertatu da, beste inon ez bezalako gorakada, seme-alabarik gabeko emakume bikotedunen pentsioei buruzko legeria aldatu egin delako—. Ezkontzen beherakada honekin batera kontsentsuzko elkarteak gora egin zuten, eta igoera horren mailak Suedian eduki zuen bere sapaia, portzentaia Frantzia ere altua izan zen eta zertxobait gutxiago Erresuma Batuan. Guzti honen ondorioz, Suedian 1988. urtean egondako jaiotzen %50 ezkontzaz kanpokoak izan dira, beste bi herrialdeetan portzentaia hori %25 inguruan dagoen bitartean, EEEko herrialdeen artean portzentaia nahiko altua hala ere. Dibortzioen tasa oso maila altuan dago Erresuma Batuan eta Suedian, 42 eta 44 dibortzio 100 ezkontzako 1988. urtean, hurrenez hurren, eta Frantzia tarteko maila batean dago oraindik, ehun ezkontzako 31 dibortzio besterik ez.

60ko hamarkadaren erditik hasita, emakume aktiboen proportzioa azkarrago hazi da Suedian mendebaldeko herrietan baino, eta bertan lortu da indizerik altuena, 16tik 64 urtera

bitarteko emakumeen %82, portzentaia horiek Erresuma Batuan %64 eta Frantzia %56koak ziren bitartean. Baina emakumeen traiektoria edo ibilbidean bada alderik herri batek bestera: horrela, Suedian 25-45 urte bitarteko emakume aktiboen proportzioa %91koa da, beste bi herrialdeetan %70 inguruan dagoen bitartean. Emakume ingelesak lehenago hasten dira lanean Frantziakoak baino: 16tik 19 urte bitartean %72 batean eta %12 bestean, baina emakume frantziar eta suediarrek luzarago jarraitzen dituzte beren ikasketak. Seme-alaben etorrerak ez dakar frantziarrentzat eta, are gutxiago suediarrentzat jarduera laborala bertan behera uztea, Erresuma Batuko emakumeek maila handiagoan uzten dutelarik beren jarduera profesionala, seme-alabak txikiak diren bitartean bederen, eta proportzioak berdinduz doaz umeez adinean aurrera egin ahala. Denbora partzialeko lanaren garrantzia askoz ere handiagoa da Erresuma Batuko eta Suediako emakumeetan, Frantzia baino; horrela, 1989an %44 suposatzen zuen britainiarrentzat eta %42 suediarrentzat, Frantziako emakumeen artean apenas %24era iristen ez zen bitartean.

FAMILI POLITIKAK KONPARATUZ

Herrialde hauetako famili politikek hainbat neurri hartzen dituzte beren baitan, hasi etxebizitza-politikatik eta haurtzaroren babeskuntzaraino, seme-alabako zuzeneko laguntzetatik pasatuz. Ondoren, jaiotza-tasak zuzenean gehitzen dituzten hainbat neurri aipatuko ditugu, familien bizimoduan, bizi-mailan eta emakumeen famili bizitzan eta bizitza profesionalean eragin zuzena dutenak.

Zuzeneko prestazio ekonomikoak

Familietara zuzendutako prestazio ekonomikoak era askotakoak izan daitezke eta eginkizun asko bete ditzakete, segun eta zein paper edo eginkizun esleitzen zaien. Prestazio batzuk neutroak izango lirarteke batez ere, famili baldintzak bete gabe eta helburu bezala gizarte-desberdintasunak konpontzeko inolako asmorik gabe ematen diren neurrian. Nolabaiteko baliabide-muga batzuetan oinarria hartzen dutenek, bestetik, eginkizun soziala edukiko dute. Eta hirugarren kategoria batean sar

daitezke pronatalista gisa edo jaiotzaren aldekoak bezala hartzen diren prestazioak, jaiotza-tasa gehitzeko eta familia ugariak sortzeko bultzadak eskaintzen dituztelako. Azken kategoria honetako prestazioak, zenbait kasutan, lanaren eta umearen zaintzaren arteko bitartekari bezala balio dezakete.

Famili sorospenak familiei jaiotako seme-alabengatik egingdako zuzeneko prestazioak dira. Frantzia 1932an ezarri ziren eta urteak aurrera egin ahala biztanleria osoari hedatuz joan dira. Ez dituzte, ordea, seme-alaba guztiak hartzen, aurreneko umeak ez baitu jasotzen diru-laguntza hori eta hirugarrenetik aurrera modu progresiboan haziz doaz. Diru-laguntza edo subentzio hauek bitan errebalorizatzen dira urtero, baina nahiz eta inflazioarekiko eros-ahalmenik galdu ez, alokairu minimoa erliko proportzioa 1950eko %23 hartatik, 1988ko %13ra pasatu da.

Suedian 1948. urtean ezarri eta berehalaxe populazio osoari zabalduak izan ziren, eta baita seme-alaba guztiei ere. Eta 1982. urtea bitartean ez zegoen alderik seme-alaben artean, baina urte horretatik aurrera hirugarren umeak eta ondorengoen frantziarren antzerako tratamendu bat jasotzen dute. Diru-laguntza horien berrikuskapenak ez dauka arau zehatzik eta beti ere gobernu-politikaren baitan daude, maila altuetan mantendu izan diren arren, 1987. urtean langile suediarren batezbesteko alokairuaren %3,6 suposatuz. Seme-alaben adin-nagusitasunak markatzen du diru-laguntza hauek ematen jarraitzeko muga, Frantzia bezala, baina gazte suediarrek ikasketengatik diru-laguntza bat jasotzen dute 19 urteraino edota ikasketak bukatu arteraino, famili laguntzen kopuru berekoa.

Erresuma Batuak badu baita ere famili sorospen bat 1977. urtetik, baina diru-laguntza horren munta askoz ere txikiagoa da eta diru-sarrera baxuak dituzten familiei soilik ematen zaie.

Fiskalitatea, Frantzia, familia ugarien mesederako da, oinarri zergagarria zuzentzen duen famili zatidura familiaren tamainaren arabera aplikatzen baita. Suediarrek seme-alabengatik kenkariak dituzte eta famili sorospenek ez dute zergarik ordaintzen. Erresuma Batuan, berriz, ez da inolako kenkaririk ez onura fiskalik ere aplikatzen seme-alabengatik.

Seme-alabei lotutako baimenak

Laneko baimenak hiru egoera hauengatik eman daitezke, seme-alaba baten jaiotza edo amatasuna, gaixotasuna, edo hezkuntzagatik. Suediak amatasunagatiko duen baimena bakarra da munduan, bere iraupenagatik eta alokairu-mailagatik, eta gaur egungo muntan 1974. urtean finkatu zen. 1955. urte-tik bazen amatasun-aseguru bat, 6 hilabetez irauten zuena, eta diru-konpentsaziotan gaixotasun-aseguruaren kategoriaren arabera zegoena. Gaur egungo amatasun-baimenak, ordea, 15 hilabete irauten ditu, eta horietatik 12 hilabete aurreko soldataren %90ean ordaintzen dira eta gainerako hirurak 27.000 pezeta inguruan, hilabete-ko. 1990ean azken hiru hilabeteetara aurreko 12 hilabeteetako konpentsazioa zabaltzea proposatu zen. Baimen hori guraso biek erabil dezakete, baina normalean amek hartzen dute, diru-sarrera baxuenak dituen gurasoak hartu ohi duelako, ama izanik gehienetan. Horretaz gainera amak 50 eguneko beste baimen bat du erditzearen aurretik eta aitak 10 egunekoa erditzearen ondoren. Bestalde, gurasoek 450 egun erabil ditzakete, bien artean banatuz, umeak 4 urte bete artean. Umearen gaixotasunagatik gurasoek 60 egun ematen zaizkie urteko eta 12 urtez azpiko seme-alaba bakoitzeko. Azkenik, suediarrek 6 ordu lan egin dezakete 8 ordu egin ordez, baina konpentsazio finantzariorik gabe, umeak 8 urte bete artean.

Amatasun-baimenak, Erresuma Batuan, 11 aste hartzen ditu jaiotza aurretik eta 20 asteraino luza daiteke erditze ostetik, baina horietatik sei lehenengoak bakarrik dira ordainduak aurreko soldataren %90erainoko diru-laguntzarekin. Baina diru-laguntza hori emateko bete behar diren baldintzak hain dira zorrotzak ezen ia emakume guztiak kanpoan geratzen direla: gutxienez bi urte eta aste bakoitzeko ez 16 ordu baino gutxiago egin behar dituzte lanean, enplegu berean, erditzea baino lehenagoko hamaikagarren astean kontatzen hasita. Baimen hau emateak lanpostua gordeko zaiela esan nahi du, baina gainerantzeko emakume aktiboek, baimen hori hartu ezin dezaketenean, ez daukate garantizatua lanpostua gordeko zaiela amatasun-baja eta gero. Horregatik, Ingalaterrako emakumeek eten egiten dute beren jarduera amatasun-garaian

eta normalean ez dira beren lehenagoko enplegura itzultzen, beste lan batera baizik.

Frantzia da, aitzitik, amatasun-baimenarentzat baldintzarik eskuzabalenak ezarri dituen EEEko herrialdea. Baimenaren iraupena sei astetakoa da jaiotzaren aurretik eta hamar astetakoa erditzearen ostetik, soldataren %84 inguru ordainduz muga bateraino, amatasun-baimenak irauten duen bitartean, emakumeak 200 lan-ordu justifikatuz gero sorkuntzaren aurreroko hiru hilabeteetan. Hirugarren seme-alabaren kasuan 26 astetara zabaltzen da amatasun-baimena. Emakume frantsesek, ingelesek ez bezala, garantizatuak dauzkate lanpostua eta jubilazioari dagozkion eskubide guztiak amatasun-baimenak irauten duen denbora guztian. Aitek hiru egunetako baimen ordaindua dute seme-alaba jaiotzen denean eta enpresetako hitzarmen kolektibo gehienetan seme-alaben gaixotasunagatik baimenak aurrakusten dira. Seme-alaben hezkuntzagatik baimena urtebetekoa da, baina birritan zabaldu daiteke eta ondorengo jaiotzekin akumulatu ere bai, jarduera laborala erabat eteteraino edota lan-denbora erdiraino murriztuz. Baimen honen alde txarra zera da, ez dela ordaindua, hitzarmen kolektibo batzuetan alokairua osorik edo partzialki mantentzea aurrakusten den arren.

Umeen zaintza

Famili politikaren alderdi hau ez da berdin ikusten herrialde guztietan, eta bere helbururik behinena bi gurasoei, eta bereziki amei, beren jarduera profesionala bizitza familiarrarekin uztartu eta bateratzeko modua eskaintzea da. Suedia da umezaintzan botere publikoek erantzukizun-maila oso altua duten herrialde edo nazioen adibiderik onena. Umeen abegirako egitura publikoak udalerriei dagozkie Suedian, eta legeak bost urteko planak ezartzera eta eskaintzaren eta eskariaren egoera mugatu eta zehazteko inkestak egitera behartzen ditu udalerriak, 6 urtetik beherako ume bakoitzarentzat gutxienez ere denbora partzialeko haurtzaindegi-plaza bat ziurtatzera behartuak egonik. Eta 1990. urtean 6 urteko ume suediarren %98k bazuen bere plaza. Derrigorrezko eskola-adina 7 urtetakoa da Suedian eta adin horretara iritsi arte umeen abegi-sistemak erabil daitezke: seaska-etxeak, denbora partzialeko haurtzainde-

giak eta ama-eskola irekia. Beren gurasoak lan egiten duten 7tik 12ra urteko umeentzat badira aisia etxeak —hemen «ludoteka» esaten zaienak—, eskola-orduen aurretik eta ondoren, eta baita eskola-oporrak bitartean ere irekita daudenak. Eskolako orduen antolamendua ere emakumeei lanean aritzeko erraztasunak emateko esfortzu edo ahalegin horretan sartzen da, eskolak ez baitira arratsaldeko 4ak arte amaitzen. Umeen zaintzako kostuak, 6 urtekoentzat izan ezik horientzat dohainik baita, gurasoen diru-sarre ren arabera, abegi-denboraren arabera eta hartutako ume-kopuruaren arabera mugatzen dira. Bikotekiderik gabeko gurasoek plaza subentzionatueterako eskubidea dute beren umeentzat. Hala ere, Suedian ez dago desgrabazio fiskalik gurasoek hartutako kostuentzat.

Frantziak ere badu umeak zaintzeko sistema publiko oso aurreratu bat. Eskolaritatea derrigorrezkoa da 6 urtekin eta adin horretararte seaska-etxeak, ama-eskolak eta goimailako haurtzaindegiak dauzkate gurasoek, guzti horrek 3 urtetik 6ra bitarteko umeen %95ari asistentzia ematea suposatzen duelarik. Beste aukera bat, umea etxera datorkion ama-laguntzaile batek zaintzea da, eta horretarako bere soldataren gaineko gizarte-kotizazioen balio bereko diru-laguntza bat jasotzen du, edozein izanik ere bere famili egoera eta bere baliabideak.

Bere printzipio liberalei jarraituz, Erresuma Batuak premia gorrian, arriskuan edo laguntza beharrean aurkitzen diren umei soilik luzatzen dien bere interbentzio edo eskuharmen publikoa. Lan egin nahi duten amek antolatu beharra daukate, beren enplegua famili erantzukizunekin bateragarria izan dadin eta denbora partzialeko lana da horretarako modu bat, ezkontidea, auzokoak edota ahaideak arduratuz umeen zaintzaz laneko orduak bitartean eta, baita, umeak derridorrezko adina baino lehen, alegia bost urte egin baino lehen, eskolarizatuz. Zenbait enpresak haurtzaindegiak ezarri dituzte beren emakumezkoen koadroak mententzeko, baina estatuak enplegatuaren mozkin edo onura bezala kontsideratzen dituen bezala, zergak ordaindu beharrean daude.

Laneko denboraren antolamendua

Emakumeentzako laneko denboraren entolamendua gero eta faktore garrantzitsuagoa ari da bihurtzen, beren jarduerara

profesionala bizitza familiarrarekin bateratu ahal izateko. Lan egiten duten emakumeen portzentaia nahiko altua da hiru herrialde horietan, umeak edukitzeko adinean dauden emakumeen artean batipat, produkzio-aparatuaren presioaren ondorioz eta, neurri batean bederen, sektore publikoaren hedapenari, sexu-berdintasuneko politikari eta legeria fiskaletan egondako aldaketei zor zaizkie, emakume ezkonduak modu indibidualean tratatzen dituzte eta legeria horiek, soldata bakarreko bikoteak penalizatuz.

Suedia eta Erresuma Batuko emakume aktiboetatik askok denbora partzialean egiten dute lan, %42 hain zuzen 1989. urtean Suedian eta %44 1988. urtean Erresuma Batuan. Frantzia, aldiz, 1989an emakume aktiboaren artean denbora partzialean lan egiten zutenek %24 besterik ez zuten suposatzen. Gisa honetako lanaren garapena aurreneko bi herrialdeetan legedia faboragarri baten ondorio da, Erresuma Batuan neurri partikularretan gauzatu dena, horietatik garrantzitsuena izanik enplegatzaileentzat bezala baita alokatuentzat ere karga sozialak ordaintzeko salbuespena, 40.000 pezetatik behera irabazten badute hilabetean (1991. urtean). Emakumeak enplegurik eskasenetan eta gizonaizkoak baino kualifikazio-maila baxuagokoetan pilatzeak ere (umeen zaintza eta hezkuntza, sanitate-zerbitzuak, adineko pertsonen asistentzia, etab. bezalako jardueraren sektoreetan, hain zuzen) horretara laguntzen du.

EGOERA ESPAINIAN

Espainiak du gaur egun ugalkortasuneko mailarik txikiena herrialde industrializatuetan, eta 1992. urtean indize hori 1,23 seme-alabakoa da emakume bakoitzeko, lehen aipatu izan den 2,1eko muga horretatik oso urrun beraz. Ezkontza-tasa ere bere mailarik baxuenetan dabil, baina arestian aipatutako herrialdeetan ez bezala, kohabitazioa edo bizikidetzak oso ahula da, ezkontzatik at jaiotako eta dibortzioen indizeak ez direlarik urrutitik ere haien parera iristen. Ugalkortasunaren beherakada, bada, bi faktore demografikoren baturak zuzenean emandako ondorioa besterik ez da: ezkontza-tasen gainbehera ika-

ragarria batetik eta ugalkortasunaren beherakada garrantzitsua ezkontzen barruan bestetik, hirugarren seme edo alabak oso bakanak izatera iristeraino. Arrazoi sozioekonomikoak anitz dira, baina aldi berean ez dago ugalkortasuna estimulatzen saiatuko den famili politika koordinaturik.

Badira neurri isolatuak, alderdi honetan eragin nahiko luke tenak. Horrela, 1990. urtea arte bazeuden prestazioak, adibidez 250 pta. hileko (gehi %25-35 familia ugaria izanez gero) gurasoen kontura dagoen seme-alaba bakoitzeko, famili osagarri bezala eta beste prestazio gehigarri bat, diru-sarrera txikiagoengatik, 1.050 pezetakoa. Urte horretatik zenbatekoa 3.000 pezetara jaso zen hileko, jaiotza-ordena kontuan hartu gabe, baina aurreko egoeran ez bezala, diru-sarrera maximoen maila batzuk ezartzen dira prestazio horietara ailegatzeko, famili babeskuntzarako zuen izaera argi eta garbia galduz eta bere izaera birbanatzailea indartuz, arrazoi sozialak direla medio. Seme-alabengatik prestazio hauen zenbatekoak Europako baxuenen artean daude.

Sistema fiskal espainiarrak kuotan aplikatzeko hainbat kenkari baimentzen ditu, gurasoen kontura dauden senideengatik. Ezkontide bakoitzeko eta diru-sarrera propiorik ez duen 30 urtetik beherako seme-alaba bakoitzeko, 20.000 pezeta deduzitzen dira kuotatik. Frogatua dago populazioaren geruza nahiko murriztu batek, maila ertain/baxuko sarrerak dituen geruzak hain zuzen, onura fiskal garbia lortzen duela, familiarik pobreenak eta diru-sarrera altuak dituzten familiek beren seme-alabengatik zergak ordaintzen dituzten bitartean. 1991ko erreforman, ume txikien haurtzaindegiko gastuen zati bat desgrabatzeko posibilitatea sartu da, baina dituen baldintza bereziengatik neurri horren alkantzua nahiko apala da.

Amatasuneko baimen ordaindua 16 astetakoa da 1989. urtetik, eta horrek Europako Elkarteak herrialde kideentzat ezarri berri duen 14 astetako minimo horren goitik kokatzen du Espainia. Baimen honen ordainketa oinarri erregulatzaileraren %75eko diru-laguntza batean datza, denboraldi osoan zehar. Diru hori jasotzeko hainbat baldintza bete beharra dago derrigorrez, esate baterako atsedendia hasten deneko aurreko urtean gutxienez ere 180 egun kotizatu izatea. Funtzionarioek eta zenbait enpresak Gizarte-Segurantzak eskainitakoa hobe-

tzen duten osagarriak dauzkate. Amatasuneko baimen hau aitak ere disfruta dezake azkeneko lau asteetan. Bada, horretaz gain, umeak zaintzeko baimen ordaindugabea hartzeko aukera ere, hiru urtekoa, lanpostua gordetzeko obligazioarekin, eta bai aintzinasunean eta baita Gizarte-Segurantzako aktiboan kotizatzeke denboraldi gisa konputatzen duena.

Seme-alaba txikien zaintzak ez du inizatiba argirik botere publikoen aldetik. Eskolaurreko hezkuntzan badira plazak irakaskuntzako zentroetan 4 eta 5 urteko umeentzat (6 urterekin hasten baita derrigorrezko hezkuntza). Adin horietatik azpikoentzat haurtzaindegietako plazak nahiko gutxi dira, horietako asko inizatiba pribatukoak izanik eta gutxi batzuk ekimen publikokoak, udalenak gehienbat.

Emakumeen jarduera-tasa Espainian Europako baxuenetako bat da, %39raino iritsiz 15 urtetik 64era bitartekoetan emakume aktiboak 1988. urtean. Seme-alabak baldin badi-tuzte, proportzioa askoz ere txikiagoa da oraindik eta egoera hori ezingo litzateke denbora partzialeko lanarekin hobetu, emakumeen enpleguaren %13 soilik baita gisa horretakoa. Hala ere, denbora partzialeko enpleguaren erdia ia ezkonduetako emakumeek hartzen dute.

KONKLUSIO GISA

Desberdintasun demografikoak (ezkontza eta dibortzioen tasak, adib.) eta sozioekonomikoak (emakumeen jardueratasei dagokietan) badauden arren, Suedia, Erresuma Batua eta Frantziako ugalkortasun-tasak Europako altuenetakoak dira. Baina horretan hainbat faktore ren konbinazioa hartu behar da kontuan.

Faktore horietako bat esparru familiarrean egindako eskuhamen politikoaren historia bera izango litzateke, eskuhar-men horiek Suedian eta Frantzian 30eko hamarkadan eman-dako ugalkortasunaren beherakadarekin gertatu zirelarik, jaiotza-tasak gehitzeko neurrien aplikazioa eskatzen zuen iri-tzi-egoera baten ondorioz, neurri zehatzak desberdinak izanik oso, eskatzaileen ideologiaren arabera. Frantzian urte horietan ezarri ziren famili subentzioak, ondoren, erreforma eta aldaketa

batzuekin, langile guztietara zabaldu zirenak, eta subentzio horietan dira Frantziako famili politikaren zutabe funtsezkoena oraindik ere. Suedian neurriek familiaren beste eremu batzuk ere afektatu zituzten, hala nola etxebizitza, amatasun-baimenak, seme-alabengatikoen kargu fiskalak, ama-ardura eta zaintzen eta seme-alaben elikaduraren dohakotasuna, alderdi sozialaz kezkatuak gehienbat, eta ikuspegi honek bere gora nabaragarriko hamarkadan lortu zuen sozialdemokratik botere iristearekin, famili sorospenak, Frantzian bezala, inola ere ahaztu gabe. 60ko hamarkadatik aurrera, politika familiar suediarra lehendik bazeuden neurriak zabaldu eta sendotzen aritzen, errealitate sozial berrietara egokitzen saiatuz, alegia famili eredu aldaketari eta batez ere emakumeen lanaren eta bizitza familiarren arteko egokitzapenari egokitzen saiatuz. Famili politikak Frantzian 70eko hamarkadaren erdialdetik norabide horixe jarraitzen du, baina neurri zuzenean pronatalistak azpimarratuz.

Erresuma Batuek bezala Espainiak ere, alderantziz, ez daukate famili politika definiturik, eta horretaz gainera ez dago behar adinako gizarte-kontsentsurik ere, betidanik eremu pribatua bezala kontsideratu izan den familian eskuharmen publikoak nolakoa izan behar duen erabakitzeko.

Politika demografikoei buruzko eztabaida horrela labur genezake gaur egun: ea politika horiek, beren kabuz, nahikoak ote diren ugalkortasuna bultzatzeko, edota familiak eta bereziki emakumeak mugitzen direneko baldintza berrien gain jarduten saiatuko den politika zabalago bat beharrezkoa ote den. Aurkeztutako azalpenaren arabera, Suedia izango litzateke famili eta gizarte-politikarik hobereana eskaintzen duena, gizarte-desberdintasunak eta genero-desberdintasunak gutxitzea lortu duena, bizitza familiarra jarduera laboralararekin ongien egokitzea lortu duena eta zeharka, ez baita izan espreski bilatutako ondorioa, ugalkortasuna gehitzea lortu duena. Baina politika honek kostu oso altua du, 1988. urtean jadanik Bame-Produktu Gordinareneko %5,5ean kokatzen zena, eta kostu hori egungo krisi-egoeran mantendu ezina bezala kontsideratzen da. Horregatik, entzuten dira jadanik lehenengo ahotsak, gobernu kontserbatzaileak bultzatuak, famili politika honek berekin daramatzan prestazioak murrizteko.

Frantziak, politika pronatalista argi batekin, eta horri neurri sozialak erantsiz joan zaizkio, emakumeen bi bizitzak (fami-liakoa batetik eta lanekoa bestetik) batera konpaginatzea posible egingo lukeen emakumearen lanaren antolamendua ezinezkoa egiten duten egitura laboralak mantentzen ditu oraindik. Famili prestazioak eta zuzenean hirugarren seme-alabari begira prestatu-erako politika fiskala, badirudi eragina edukitzen ari direla beren gizarte-jatorriagatik eta beren egoera laboralagatik seme-alaben kopuru hori edukitzeko joera duten emakumeetan. Baina ez dirudi politika pronatalista hori, Estatu-politika bezala hartzen dena eta boterean dagoen partiduarekiko independentea kontsideratzen dena, gutxitua edo murriztua izango denik.

Erresuma Batuan, ugalkortasun-indize altuetan ez dute inolako eraginik famili politikek, eta ez dirudi aurrerantzean edukiko dutenik ere, botere publikoek alor honetan esku hartzeko betidanik eduki izan duten erreparragatik; dena den, emakumeen lan-antolamendua, Britainia Haundian, ugalketara egokituagoa dagoela dirudi.

Espanian ez dago ez famili politika egituraturik ezta amatasuna bideratu edo erraztuko duen lanaren antolamendurik ere, eta hori, adinik ugalkorrenetan populazioa penalizatu edo zigortzen duen lan-egiturarekin batera, Europako ugalkortasunik baxuenean gauzatzen da.

Euskadin, gaur egun, ugalkortasuna maila minimoetan aurkitzen da (0,96 seme-alaba, emakume bakoitzeko, 1992. urtean) eta dagoeneko entzuten dira ahotsak etorkizuneko ondorioen arriskuak aipatuz. Beste iritzi batzuek diotenez, berriz, posible da eskuharmen publikoek, premiak eraginda, gaur egun emakumeak lan-merkatuan sartzeko duen zailtasun-egoera hori eta rol sexualen desberdintasuneko egoera hori, bai familiaren eta baita lan-munduaren barruan ere, indartzea, zeren eta berorietan emakumeen emantzipazioa ezin ezkondu eta batera daitekeela familiaren mantenimenduarekin eta ugalketarekin pentsatzen duen ideia piztu daitekeelako. Eta hemen aipatutako adibideek juxtu-juxtu alderantzizkoa erakusten dutela dirudi.